

IZVJEŠTAJ O OCJENI DOKTORSKE DISERTACIJE¹

OPŠTI PODACI I KONTAKT DOKTORANTA

Titula, ime i prezime doktoranta:	Master pravnih nauka, Jelena Rakić	
Departman:	Pravne nauke	
Studijski program:	Pravo	
Broj indeksa doktoranta:	12-1/15	
Naslov predložene teme	<i>Jezik i pismo pisanja rada:</i>	Srpski jezik, latinično pismo
	<i>Bosanski / Srpski</i>	Reproduktivna kontrola žena od strane partnera muškog pola
	<i>Engleski</i>	Reproductive control of women by male partners
Naučna oblast prijavljene teme:	Krivičnopravna	

MENTOR

	Titula, ime i prezime:	Ustanova, država:	E-mail:
Mentor:	Prof. dr Aleksandar Ivanović	Fakultet za poslovni i inženjerski menadžment, Banja Luka	a.ivanovic@uninp.edu.rs
Ostali članovi komisije za ocjenu disertacije:	Titula, ime i prezime	Ustanova, država:	E-mail:
	Prof. dr Muamer Nicević	Univerzitet u Novom Pazaru	m.nicevic@uninp.edu.rs
	Doc. dr Samra Dečković	Univerzitet u Novom Pazaru	s.kucevic@uninp.edu.rs
Broj i datum sjednice Naučno-nastavnog vijeća u okviru koje je formirana Komisija za ocjenu	Broj odluke Nastavno-naučnog veća Departmana za pravne nauke br. 898/22-2 od 14.09.2022. godine.		
Broj i datum sjednice Senata u okviru koje je formirana Komisija za ocjenu	Odluka Senata Univerziteta u Novom Pazaru br. 1210/22/III-1 od 20.10.2022. godine.		

Ocjena doktorske disertacije

(ocjena mora sadržati izvorni naučni doprinos)

Doktorska disertacija kandidata MSc Jelene Rakić, na temu „Reproduktivna kontrola žena od strane partnera muškog pola“ izrađena je na 230 strana kucanog teksta formata A4, Times New Roman fontom veličine 12. Disertacija se sastoji od uvodnih razmatranja, pet zasebnih delova koji se bave temom koja je predmet disertacije, zaključnih razmatranja, literature i priloga.

¹ Molimo Vas da nazovete fajl ovako: Ocjena – Prezime Ime doktoranda.doc
Isprintani obrazac nošaliete u elektronskom i štampanom obliku Centru za doktorske studije

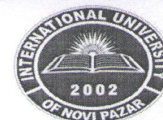
U sklopu Uvodnih razmatranja kandidatkinja ukazuje na pitanja koja će biti predmet disertacije, uz jasno definisanje ciljeva koje želi da postigne obradom teme ove disertacije.

Prvi deo disertacije ima za predmet reproduktivna prava kao ljudsko pravo koje pripada osobama ženskog pola. U tom pogledu kandidat najpre ukazuje na istorijski razvoj i definisanje reproduktivnih prava, potom ova prava razmatra u kontekstu ljudskih prava osoba ženskog pola, sa posebnim fokusom na pravo na život, pravo na zdravlje, pravo na život bez mučenja, zlostavljanja, nehumanog ili degradirajućeg ponašanja ili kažnjavanja, prava na privatnost i prava na jednakost, odnosno nediskriminaciju. Prilikom sagledavanja odnosa reproduktivnih prava žena i nekih od osnovnih ljudskih prava kandidat ističe stavove zauzete od strane Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa kršenjem navedenih prava. S tim u vezi, dati su stavovi Evropskog suda za ljudska prava po pitanju toga ko ima primat u donošenju odluke o neradaњу kada se radi o sukobljenim interesima potencijalnih roditelja, zatim u vezi sa okolnostima pod kojima će se postati roditelj ili da li će se postati roditelj kao i pitanjima koja se odnose na zabranu abortusa.

Drugi deo disertacije ima za predmet reproduktivnu kontrolu. U tom pogledu kandidat najpre ukazuje na definicije reproduktivne kontrole, oblike reproduktivne kontrole ukazujući na terminološke probleme koji se javljaju kada je u pitanju ova oblast. U ovom segmentu disertacije kandidat daje detaljan prikaz oblika predmetnog problema kao i brojne načine izvršenja. Analizom definicija i načina izvršenja kandidat konstatuje da su osobe ženskog pola izložene različitim ponašanjima svojih partnera ili članova svoje ili partnerove porodice koja su ispoljena na takav način ili su takvog intenziteta da je nastupanje trudnoće, njen nastavak ili prekid kao i korišćenje kontracepcije determinisano reproduktivnom odlukom drugog, a ne njih samih. Za potrebe ove disertacije reproduktivna kontrola posmatrana je u užem smislu i definisana kao svako ponašanje muškarca koje je usmereno ka partnerki s ciljem da nastupi trudnoća ili da se utiče na ishod trudnoće, dok su prinuda u vezi sa trudnoćom, sprečavanje kontrole radanja i kontrola ishoda trudnoće oblici putem kojih se manifestuje predmetni fenomen. Nakon ovoga, kandidat daje prikaz rezultata realizovanih istraživanja koja su za temu imala reproduktivnu kontrolu žena od strane partnera muškog pola, od strane drugih osoba (članova partnerove porodice, od strane homoseksualnih i biseksualnih partnera), reproduktivne kontrole nad osobama muškog pola. Iako ne tako brojna, predstavljena istraživanja su mahom koncentrisana na područje Sjedinjenih Američkih Država, delove Azije i Afrike. Par istraživanja realizovano je na području Australije i Novog Zelanda, dok u Evropi, a samim tim i Republici Srbiji, još uvek ne postoje istraživanja ovog problema, bar ne na način kako je reproduktivna kontrola shvaćena u samoj disertaciji.

Treći deo disertacije ima za temu reproduktivnu kontrolu kao oblik nasilja nad ženama. Kandidat ovaj deo disertacije započinje pravljjenjem osvrta na položaj žene tokom istorije sa aspekta prokreacije, da bi potom došla do pitanja reproduktivne kontrole kao oblika nasilja nad ženama u savremenom svetu usled starih obrazaca ponašanja. Nakon ovoga kandidat se bavi pitanjem tretmana nasilja nad ženama i reproduktivne kontrole u međunarodnim dokumentima koji za predmet imaju zaštitu ljudskih prava. U tom pogledu kandidat ističe da različiti međunarodni dokumenti, pre svega Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama i Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama, koje su obavezne za države koje su ih ratifikovale, među kojima je i Srbija, obavezuju države da stvore *de facto de jure* uslove koji bi doprineli postizanju jednakosti žena i muškaraca u sferi reprodukcije. S tim u vezi, kandidat naglašava da je neophodno dekriminalizovati abortus, tamo gde je zabranjen, inkriminisati prisilne trudnoće i prisilne sterilizacije s jedne strane, dok je s druge strane od ključnog značaja kreiranje takve klime u društvu u kojoj reproduktivno nasilje nad ženama neće biti deo društvenog konformizma. Ovaj deo disertacije kandidat završava adresiranjem pitanja reproduktivne kontrole nad ženama od strane partnera muškog pola kao vrste, odnosno forme nasilja nad ženama.

Četvrti deo disertacije ima za predmet analizu domaćeg pravnog okvira u domenu reproduktivne kontrole žena od strane partnera muškog pola u Republici Srbiji. S tim u vezi, kandidat se u ovom segmentu disertacije bavi pitanjem slobode odlučivanja o radanju, odnosno neradaњу. Poseban akcenat u ovom segmentu disertacije dat je na porodično-pravnu i krivično-pravnu zaštitu reproduktivne kontrole počinjene od strane partnera muškog pola u zakonodavstvu Republike Srbije. Prvi segment ovog dela predstavlja osvrt na zakonsku regulativu prava na (ne)radanje. Uočeni su nedostaci odredbe Ustava Republike Srbije kao i odredbe Nacrta građanskog zakonika koji se odnose na slobodu odlučivanja o radanju. S tim u vezi kandidatkinja predlaže da se u vezi sa pravom na radanje u budućem Građanskom zakoniku zadrži odredba sadašnjeg Porodičnog zakona prema kojoj je pravo na radanje ekskluzivno pravo žene budući da se trudnoća odigrava u telu žene, a ne muškarca. Što se tiče ustavne odredbe trebalo bi je preimenovati tako da se ne govori o slobodi odlučivanja o radanju već o pravu na planiranje porodice koje pripada podjednako i ženi i muškarcu. Kada je u pitanju kažnjavanje počinilaca reproduktivne kontrole uočen je zadovoljavajući krivičnopravni okvir koji je moguće unaprediti pre svega redefinisanjem krivičnog dela silovanja. Ukoliko se pristanak na seksualni odnos, a ne prinuda, postavi kao centralni element krivičnog dela silovanja onda bi žene imale krivičnopravnu zaštitu i u onim slučajevima kada muškarac, bez znanja i odobrenja partnerke, ne koristi zaštitu tokom seksualnog odnosa što svakako može dovesti do neželjene trudnoće te nije samo narušavanje polnih sloboda već i reproduktivnih prava. Poseban fokus u smislu krivično-

pravne zaštite dat je razmatranju odnosa reproduktivne kontrole sa krivičnim delima nasilje u porodici, silovanje i drugim srodnim krivičnim delima poput lake i teške telesne povrede.

Peti deo disertacije predstavlja rezultate empirijskog istraživanja koje je kandidat sproveo za potrebe izrade disertacije. U sklopu ovog dela kandidat je najpre predstavio metodološki okvir istraživanja, potom predmet i cilj istraživanja, postavljene hipoteze, metode kojima će se koristiti, te informacije o obimu uzroka i ograničenjima istraživanja. U drugom segmentu ovog dela kandidat je predstavio rezultate istraživanja reproduktivne kontrole nad ženama od strane partnera muškog pola u Republici Srbiji, nudeći deskriptivni prikaz sociodemografskih karakteristika ispitanica sa iskustvom reproduktivne kontrole u Republici Srbiji, te ukazujući na obim i strukturu reproduktivne kontrole, pitanje prinude u vezi sa trudnoćom, pitanje sprečavanje kontrole rađanja i pitanje kontrole ishoda trudnoće. U završnom segmentu ovog dela disertacije kandidat interpretira rezultate sprovednog istraživanja. S tim u vezi, uzorkom je obuhvaćeno 196 žena sa teritorije Srbije starosne dobi od 18 do 63 godine. Od ukupnog broja ispitanica 79 (40%) imalo je iskustvo reproduktivne kontrole. Reproductivna kontrola determinisana je drugim oblikom partnerskog nasilja s obzirom na to da je znatno učestalija među ispitanicama koje su doživele neki od drugih oblika partnerskog nasilja. Prinuda u vezi sa trudnoćom je najzastupljeniji oblik reproduktivne kontrole, sledi sprečavanje kontrole rađanja, dok je najmanje ispitanica doživelo kontrolu ishoda trudnoće. Najviše ispitanica koje su imale iskustvo prinude u vezi sa trudnoćom potvrdilo je je da im je partner rekao da ne bi trebalo da koriste nijedan oblik kontracepcije. Ispitanice koje su doživele sprečavanje kontrole rađanja u najvećem broju potvrdile su da partner nije koristio zaštitu tokom seksualnog odnosa s namerom da ostanu trudne. Među ispitanicama koje su imale iskustvo sa kontrolom ishoda trudnoće najviše ih je potvrdilo da ih je partner naterao na abortus.

U delu koji se odnosi na zaključna razmatranja kandidat je na osnovu teorijskog pristupa problemu i rezultata empirijskog istraživanja izveo određene zaključke, istakao najvažnije rezultate istraživanja i uputio sugestije koje bi doprinele boljem suprotstavljanju nasilju nad ženama i reproduktivnoj kontroli kao jednim od oblika nasilja nad ženama.

U delu disertacije koji se tiče popisa korišćene literature pobrojana je obimna naučna i stručna građa, kako domaća tako i strana, koja je korišćena u skladu sa pravilima citiranja. Citirano je 173 izvora, odnosno stručnih i naučnih radova, 34 pravna izvora (međunarodne konvencije, preporuke, zakoni i sl.), 32 sudske odluke Evropskog suda za ljudska prava i 8 internet izvora. Kao prilog disertacije dat je sadržaj upitnika korišćen za potrebe istraživanja reproduktivne kontrole koji sadrži 5 opštih i 20 specifičnih pitanja.

Uzimajući u obzir navedene reference kandidata, može se zaključiti da ispunjava sve uslove za javnu odbranu doktorske disertacije radi sticanja zvanja doktor pravnih nauka.

1. Rakić, J. (2017) Female genital mutilation in the new Criminal Code of the Republic of Serbia – the impact of the accepted decree on implementation, In: Simeunović-Patić (Ed.), International Scientific Conference „Archibald Reiss Days“ Thematic Conference Proceedings of International significance, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd, str. 205-217 (Volume I), ISBN: 978-86-7020-378-5
2. Rakić, J. (2017) Genitalno sakaćenje žena – od tradicije do femicida, Temida, 2, str. 241-269, UDK 343.98, ISSN 1450-6637.

Mišljenje i prijedlog:

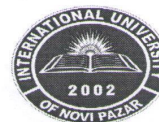
Na osnovu izloženog možemo zaključiti da predmetna doktorska disertacija kandidata MSc Jelene Rakić predstavlja rezultat samostalnog, originalnog naučno-istraživačkog rada, te da u svakom pogledu ispunjava naučne, formalno pravne i tehničke kriterijume doktorske disertacije i predstavlja znatan doprinos razvoju naučne misli u oblasti nasilja nad ženama, sa posebnim fokusom na reproduktivnu kontrolu osoba ženskog pola.

Komisija za ocenu doktorske disertacije predlaže Senatu Univerziteta u Novom Pazaru da usvoji izveštaj i da imenuje članove komisije za javnu odbranu doktorske disertacije: „Reproduktivna kontrola žena od strane partnera muškog pola“.

Predlažemo Senatu Univerziteta u Novom Pazaru da u dogovoru sa doktorantkinjom, članovima komisije i Centrom za postdiplomske studije utvrdi mesto i datum (dan i čas) javne odbrane, a u skladu sa zakonom i normativnim aktima Univerziteta u Novom Pazaru.

Izdvojeno mišljenje (samo ako neko od članova Komisije za ocenu teme ima izdvojeno mišljenje)

Potpis
(ime i prezime člana komisije)

	Titula, ime i prezime, ustanova, država:	Potpis:
Komisija za ocjenu doktorske disertacije	1. (Prof. dr Muamer Nicević - predsjednik Komisije)	
	2. (Prof. dr Aleksandar Ivanović - mentor)	
	3. (Doc. dr Samra Dečković - član Komisije)	S. Dečković
U Novom Pazaru, 12/12/2022. godine		